

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра _____ Статистики _____
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності _____ 051 Економіка _____
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою _____ Бізнес-статистика та аналітика _____
(назва освітньої програми)

на тему: «Статистичне дослідження показників екологічної
безпеки України»
(назва теми)

Виконавець:

студент факультету економіки та управління
підприємництвом

Єзерська Антоніна Олексіївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

Кандидат економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Самотоєнкова Олена Вікторівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Ми живемо в час, коли прискорення науково-технічного прогресу супроводжується постійним збільшенням споживання світових природних запасів. За останні 200 років господарська діяльність призвела до порушення балансу газів в атмосфері, збільшення частки парникових газів, особливо вуглекислого газу. Явище, назване парниковим ефектом, може призвести до глобального потепління клімату, одним із наслідків якого є підвищення рівня світового океану. Захист довкілля є однією з найактуальніших проблем ХХІ століття. Над містами і промисловими районами висить густий смог. У результаті забруднення атмосфери в ній накопичується дедалі більше вуглекислого газу, який істотно впливає на клімат і здоров'я людини.

Мета дослідження – статистична оцінка стану екологічної безпеки атмосферного повітря України та регіонів за 2000 - 2019 роки.

Завдання дослідження:

- розглянути теоретичні та методологічні аспекти статистичного оцінювання рівня екологічної безпеки екосистем;
- проаналізувати сучасний стан рівня забруднення атмосферного повітря України;
- дослідити регіональну структуру та оцінити диференціацію регіонів України за обсягом викидів забруднюючих речовин в атмосферу;
- проаналізувати динаміку, напрями та ефективність витрат на заходи з охорони атмосферного повітря;
- побудувати трендову модель і зробити прогноз рівня забруднення атмосферного повітря України на період до 2023 року.

Об'єкт дослідження – екологічна безпека екосистеми атмосферного повітря України.

Предмет дослідження – стан і охорона атмосферного повітря України

Методи дослідження абстрактно-логічний, комплексний та системний підхід, статистичні методи аналізу, зокрема: метод статистичного групування; відносних і середніх величин; оцінки структурних розрізень, аналізу рядів динаміки, прогнозування.

Інформаційна база дослідження Дані Статистичних щорічників України за 2000 - 2019 роки, статистичних збірників «Довкілля України» та «Регіони України» за 2015 - 2019 роки, дані електронних Інтернет ресурсів Державної служби статистики України, праці науковців з питань екологічної безпеки екосистем.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (26 найменувань) та

3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 70 сторінок. Основний зміст викладено на 6-54 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 12 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні та методологічні основи статистичного дослідження екологічної безпеки»** розглянуті теоретичні та методологічні основи екологічної безпеки. Висвітлено актуальні міжнародні та національні проблеми екологічної безпеки. Розглянуто навколишнє середовище як об'єкт статистичного дослідження та системи показників стану та охорони атмосферного повітря.

У другому розділі **«Статистичне дослідження показників екологічної безпеки атмосферного повітря України за період 2000-2019 роки»** проведено статистичне дослідження показників екологічної безпеки атмосферного повітря України за період 2000-2019 роки. Проаналізовано динаміку та структуру обсягу викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Зроблена оцінка диференціації регіонів України за обсягом викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря. Виконано аналіз динаміки та структури витрат на заходи з охорони атмосферного повітря.

У третьому розділі **«Моделювання та прогнозування рівня забруднення атмосферного повітря України»** здійснено моделювання та прогнозування рівня забруднення атмосферного повітря України. Проведено кореляційно-регресійний аналіз витрат на заходи з охорони атмосферного повітря. Побудовано трендову модель та зроблено прогнозування рівня забруднення атмосферного повітря України.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Назрілі екологічні проблеми, викликані високим рівнем забруднення навколишнього середовища, потребують всебічного та об'єктивного обліку, організації збору, обробки і аналізу статистичної інформації та забезпечення результатами статистичних досліджень органів державного та місцевого управління для прийняття відповідних управлінських рішень.

2. За період 2000-2019 роки можна виділити декілька етапів, коли змінювалась тенденція обсягу викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря України. Починаючи з 2012 року спостерігається тенденція до зменшення загального обсягу викидів забруднюючих речовин в атмосферу. Особливо суттєве зменшення обсягу викидів почалося з 2014 року. Але в першу чергу така зміна пояснюється тим, що починаючи з 2014 року статистичні дані наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції, а також зменшенням стаціонарних джерел забруднення за рахунок скорочення промислового виробництва.

3. Починаючи з 2015 року зменшується кількість найбільш небезпечних забруднюючих речовин в атмосферному повітрі України в розрахунку на одну особу. У той же час збільшується кількість і частка в загальному обсязі цих речовин оксиду вуглецю, який вважається особливо шкідливим.

4. Регіони України дуже різняться за рівнем забруднення атмосферного повітря на душу населення. В 2019 році рівень викидів забруднюючих речовин на 1 особу в Донецькій області в 72 рази перевищував рівень викидів в Чернівецькій області.

5. Оцінка диференціації регіонів за рівнем викидів забруднюючих речовин в атмосферу в розрахунку на 1 особу показала, що найбільша кількість регіонів (13 або 52%) входить до першої групи, рівень викидів забруднюючих речовин в якій становить до 20 кг на 1 особу. У той же час в Дніпропетровській, Донецькій та Івано-Франківській рівень викидів перевищує 150 кг на душу населення. Ці регіони потребують кардинальних заходів держави для дотримання екологічної безпеки в екосистемі атмосферного повітря.

6. В цілому в Україні за останні роки екологічна безпека атмосферного повітря покращилась. Щорічно зростають витрати на охорону атмосферного повітря і зменшується загальний обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферу. Коефіцієнти еластичності показують, що при збільшенні суми витрат на охорону повітря на 1% викиди забруднюючих речовин в атмосферу зменшувались в 2017 році на 0,924 %.

7. В результаті проведеного кореляційно-регресійного аналізу отримана двох факторна регресійна модель витрат на охорону атмосферного повітря України де основними факторами є обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферу та обсяг ВВП.

8. Результати моделювання і прогнозування рівня забруднення повітряного простору України показали: якщо збережеться тенденція до зменшення обсягу викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря України, яка сформувалась протягом 2014–2019 років, то можна очікувати, що обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря подальше також буде зменшуватись і складе в 2021 році 3502,6 тис. т, в 2022 році 3279,6 тис. т, в 2023 році – 3057,0 тис. т.

9. Діюча в Україні система статистичної звітності в галузі охорони навколишнього середовища відображає натуральні обсяги забруднювальних речовин і вартісні показники дотримання підприємствами чи місцевими органами влади природоохоронного законодавства, вона не орієнтована на оцінку реакції екосистем на техногенний вплив і критичні параметри впливу для конкретних екосистем та груп населення. Відповідно до міжнародних вимог, необхідно впроваджувати інтегральні показники прямої дії, що відображали б еколого-економічні процеси на національному рівні.

Зроблено пропозиції щодо необхідності вдосконалення системи статистичної звітності в сфері охорони навколишнього середовища відповідно до міжнародних вимог. Результати дослідження можуть бути корисні державним і місцевим органам влади, які займаються питаннями екологічної безпеки.

АНОТАЦІЯ

Єзерська А. О. «Статистичне дослідження показників екологічної безпеки України»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності

« _____ **051 Економіка** _____ »

(шифр та назва спеціальності)

за освітньою програмою «Бізнес-статистика та аналітика».

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2021.

У роботі розглядаються теоретичні та методологічні аспекти статистичного дослідження рівня екологічної безпеки екосистем

Проаналізовано сучасний стан рівня забруднення атмосферного повітря України; досліджено регіональну структуру та дано оцінку диференціації регіонів України за обсягом викидів забруднюючих речовин в атмосферу; проаналізовано динаміку, напрями та ефективність витрат на заходи з охорони атмосферного повітря; побудовано трендову модель і зроблено прогноз рівня забруднення атмосферного повітря України на період до 2023 року.

Запропоновано вдосконалити системи статистичної звітності в сфері охорони навколишнього середовища відповідно до міжнародних вимог.

Ключові слова: екологічна безпека, навколишнє середовище, клімат, забруднюючі речовини, атмосферне повітря, викиди.

ANNOTATION

Yezeraska A. "Statistical study of environmental indicators security of Ukraine ")".

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty

« _____ **051 Economics** _____ »

(code and name of the specialty)

for the educational program «Business statistics and analytics».

(title of the educational program)

Odessa National Economics University. – Odessa, 2021.

The work deals with the theoretical aspects and methodological aspects of statistical assessment of the level of ecological safety of ecosystems.

Author analysis the current state of the level of air pollution in Ukraine; the regional structure is studied and the estimation of differentiation of regions of Ukraine on volume of emissions of polluting substances in the atmosphere is given; the dynamics, directions and efficiency of expenses for measures for protection of atmospheric air are analyzed; a trend model was built and a forecast of the level of air pollution in Ukraine for the period up to 2023 was made. It is proposed to improve the statistical reporting systems in the field of environmental protection in accordance with international requirements.

Keywords: ecological safety, environment, climate, pollutants, atmospheric air, emissions.